

Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto
Apulaisosastopäällikkö Taina Aaltonen
Erityisasiantuntija Susanna Ahlström

Viite: nauta-asetuksen kokonaisuudistus

Huomioita nauta-asetuksen kokonaisuudistukseen

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee nauta-asetuksen kokonaisuudistusta. Pihvikarjaliitto, Luomuliitto, Suomen Highland Cattle Club ja Luonnonlaidunlihan tuottajat esittävät, että asetusvalmistelussa huomioitaisiin seuraavaa:

Nauta-asetuksella halutaan täydentää lakia eläinten hyvinvoinnista. Nähdäksemme asetuksella on hyvä täsmentää joitakin yksityiskohtia, jotka voisivat helpottaa lain tulkintaa, mutta sen tarkoituksena ei tule olla liiallisen sääntelyn lisääminen tai vaatimusten kiristäminen. On jätettävä liikkumavaraa lakisääteisyys- ja vapaaehtoisten sitoumusten, kuten eläinten hyvinvointitoimenpiteiden ja luomukorvausehtojen välille, jotta viljelijöillä on edelleen mahdollisuus hakea näistä toimenpiteistä korvausta. Lakisääteisyttä ei ole tarpeen viedä yksityiskohtaisesti sellaiselle tasolle, joka sisältyy esimerkiksi nautojen hyvinvoinnin seurantajärjestelmään (Naseva) tai luomutuotannon ehtoihin.

Lisäksi asetuksessa on huomioitava eri tuotantosuuntien ja nautarotujen erityispiirteet: nautarotujen fyysiset ominaisuudet ja fysiologiset ominaisuudet, jotka erottavat naudat muista tuotantoeläinlajeista. Määräysten tulee perustua tutkittuun tietoon nautojen hyvinvointiin vaikuttavista toimenpiteistä ja olosuhteista, kuten esimerkiksi lämpötilan ja märkyden vaikutuksista.

Laidunnus

Laidunnuksen hyödyt ovat naudän hyvinvoinnin kannalta merkittävät ja niitä tulee korostaa. Asetuksessa tulisi kiinnittää huomiota eri tuotantomuotojen ja nautarotujen laidunnustapaan ja niiden eroavuuksiin sekä selvittää laidunnukseen liittyvät käsitteet.

Maidontuotannon ja emolehmätuotannon väliset erot laidunnuksessa ovat merkittävät, ja myös emolehmätuotannon sisällä on eroavuuksia. Emolehmätuotannossa naudat ovat laitumilla ympärivuorokautisesti, jotkut laiduntavat luonnonlaitumilla, ja peltolaidunnukseen liittyvässä rotaatiolaidunnuksessa eläimiä siirretään nopeassa kierrossa lohkolta toiselle. Asetuksessa olisi sen vuoksi tarpeen täsmentää, millaiseen tuotantomuotoon tarkoitetuista naudoista kussakin kohdassa säädetään. Lisäksi on tehtävä selkeä ero sillä, mitä tarkoitetaan jaloittelulla, ulkoilulla ja laiduntamisella.

Ulkoilu ja laidunnus ovat eläinten hyvinvointikorvauksessa valittavia toimenpiteitä, joten lakisääteisiä vaatimuksia ei tule viedä samalle tasolle. Todettakoon erikseen vielä, että luomutuotantoehdot, jotka perustuvat luomutuotantoa sääteleviin asetuksiin, vaativat ulkoilua ja laidunnusta kaikille yli 3 kuukautta vanhoille naudoille.

Ympäri vuoden ulkona kasvatettaville nautoille on asianmukaista, että niillä on rodun tarpeet huomioonottava säänsuoja kulloinkin tarvittavia sääolosuhteita varten. Tällainen suoja muodostuu paikalliset maasto-, puusto- ja tuuliolosuhteet huomioon ottavasta joukosta maaston kohtia ja tarkoitukseen rakennettuja katoksia, joissa on kuivitetut makuupaikat. Koska tilakohtaiset ratkaisut ovat hyvin erilaisia olosuhteiden mukaan (kuten sijainti, talvilaitumen koko, eläimet), säänsuojalta ei tule lakisääteisesti edellyttää sellaisia ominaisuuksia, jotka ovat nautojen hyvinvoinnin kannalta tarpeettomia, kuten kolme kiinteää seinää.

Kesälaiduntavien nautojen pitopaikkojen olosuhteilta ei ole tarpeen edellyttää samanlaisia suojia kuin talvilaidunnettavilta nautoilta. Kesälaidunnuksessa riittää, kun eläimellä on mahdollisuus hakeutua varjoon tai viilentävään paikkaan, joka voi olla puuston, maanpinnan muodon tai vesistön tarjoama keino. Erillisten katosten edellyttäminen nautoille eri luonnonhoito- ja ympäristösopimusaloilla sekä tiloista kauempana sijaitsevilla etälaitumilla johtaisi sopimuslaiduntamisen mittavaan alasajoon. Monille perinnebiotoopeille, NATURA2000- sekä luonnonsuojelualueille ei sopimusehtojen mukaan edes ole sallittua rakentaa mitään. Katosvaatimus olisi merkittävä menetys monimuotoisuuden edistämiseksi ja luontokadon vastaiselle työlle, mihin Suomi on sitoutunut.

Eläinten sosiaaliset suhteet, vieroitus ja ryhmittely

Nautojen vieroituksesta säädettäessä on otettava huomioon eri tuotantomuodot. Emolehmätuotannossa vasikat vieroitetaan yleisesti vasta noin puolen vuoden iässä.

Myös eläinten ryhmittelyssä on tehtävä ero eri tuotantomuotojen ja olosuhteiden välillä. Käsitys, että erikokoisia tai eri-ikäisiä nautoja ei tulisi pitää samoissa ryhmissä, on emolehmätuotannon osalta virheellinen. Laidunnettaessa lauman muodostavat tyypillisesti eri-ikäiset emolehmät, hiehot, vasikat ja siitossoppi. Nauta on laumaeläin, ja lauman sisäinen ikäpyramidi luo vakautta ja rauhallisuutta. Mikäli ryhmittelyssä yhdistetään vain samanikäiset naudat, laumahierarkiasta taistelu voi joidenkin eläinten kannalta olla jopa terveysriski.

Sorkkaterveys

Sorkkahoidon lakisääteisyttä arvioitaessa on huomioitava erot emolehmätuotannon ja maidontuotannon välillä: mitä enemmän eläin liikkuu, sitä yleisemmin sen sorkat ovat luontaisesti terveet. Valtaosa emolehmistä ei tarvitse sorkkahoidoa lainkaan, ainakaan säännöllisesti. Sorkkahoidon tarvetta ei siten tule mitoittaa tilastoaineiston perusteella, vaan hoidolle on oltava selkeä, kunkin eläimen tilanteeseen perustuva tarve, jonka arvioimisen tuottaja voi tehdä itse. Sorkkaterveyttä tarkastellaan jo nyt nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmässä (Naseva) sekä eläinten hyvinvointisuunnitelmassa eläinten hyvinvointikorvauksessa, ja sitä edellytetään joissakin tuottajasopimusjärjestelmissä, joten lakisääteisyys olisi peruste vain niillä tiloilla, joilla nautojen terveyttä ei seurata millään raportoitavalla järjestelmällä.

Lisäksi haluamme todeta, että laiduntavat naudat hakeutuvat usein luontaisesti märkiin paikkoihin. Naudat menevät luonnonlaitumilla mielellään myös kivikkoihin, mikä omalta osaltaan hioo sorkkia ja pitää ne kunnossa. Liikkuminen hangella on sorkkaterveyden kannalta erityisen hyväksi.

Piikkilangan käyttö nautojen aitaamisessa

Piikkilankaa on käytetty laidunten aitaukseen, ja vaikka nykyisin sähkölanka on valtaosin korvannut sen käytön, olisi piikkilangalla aitaaminen sallittava erityistapauksissa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi laajat luonnonlaitumet, luonnonhoitoalueet sekä aitaaminen petoja vastaan. On todettava, että varsinkin pitkäkarvaisille nautaroduille piikkilangasta ei aiheudu vaaraa, vaan se on pikemminkin karjaharjaa vastaava rapsutusväline.

Nautojen käsittely

Nautojen osaavan käsittelyn edellyttäminen eläimiä hoitavilta ihmisiltä on asetustasolla vaikeasti säädettävissä, puhumattakaan tasapuolisesta ja objektiivisesta valvonnasta. Kysymystä on syytä lähestyä koulutuksen ja opastuksen näkökulmasta. On itsestään selvää, että myös eläimiä hoitava ihminen hyötyy, jos naudat totutetaan ihmisen käsittelyyn, joten tästä ei tarvita lainsäädäntöä.

Sierainpihtien ja sähköpiiskan on oltava käytettävissä eläinlääkäreillä sekä karjankasvattajilla, mikä on perusteltua sekä työturvallisuuden että eläimen oman turvallisuuden kannalta. Varsinkin suurikokoisten nautojen hoitotilanteessa on eläimen hillitsemiseksi oltava erilaisia keinoja, jotta toimenpiteet saadaan tehtyä ilman, että eläin vahingoittaa itseään tai ihmisiä.

Naudat pitävät rapsuttamisesta, ja tiloilla käytetään yleisesti karjaharjaa tähän tarkoitukseen. Karjaharja on tyypillisesti asia, joka voitaisiin sisällyttää vapaaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen, mutta sen säätäminen pakolliseksi on tarpeetonta.

Ruokinta ja juotto

Ruokintatilasta säädettäessä on otettava huomioon tuotantomuotojen ja nautarotujen eroavaisuudet. Emolehmille ei ole tarpeen osoittaa senttimääriä ruokintatilaa, vaan keskeistä eläimen hyvinvoinnin kannalta on hyvin toimiva kierto ruokintapöydällä, toisin sanoen sen varmistaminen, että kaikki eläimet pääsevät syömään tasaisesti. Nautarotujen koon välillä on suurta vaihtelua, ja myös eläimen sukupuoli, kasvun vaihe tai tiineys vaikuttavat ruokintaan ja juottoon. Asetukseen kirjaamisen sijaan toimivampi ratkaisu olisivat rakentamisohjeet, joissa pystytään ottamaan mainitut asiat huomioon.

Karsinat

Yli kuuden kuukauden ikäisille naudoille ei ole asetettu lakisääteisiä tilavaatimuksia, eikä asetukseen tule vastaisuudessaakaan kirjoittaa ehdottomia lukuarvoja minimivaatimuksiksi. Naudan kannalta täsmälliset fyysiset mitat eivät ole ratkaisevia; esimerkiksi vaihtelu ruokintalaitteiden mitoissa tai tarkastushetkellä vähäinen tarjolla olevan rehun määrä eivät kerro nautojen huonosta kohtelusta, jos eläimet ovat silmin nähden hyväkuntoisia. Valvonnan pitäisi keskittyä havainnoimaan nautojen ulkoista olemusta, kuntoa ja käyttäytymistä kokonaisvaltaisesti, eikä tukeutua yksittäisiin mittoihin ja yksityiskohtiin.

Pyydämme, että ministeriössä otetaan huomioon esittämämme näkökohdat. Pihvikarjaliitto, Luomuliitto, Suomen Highland Cattle Club ja Luonnonlaidunlihan tuottajat ovat mielellään käytettävissä asiantuntijoina asetusvalmistelun edetessä.

Kunnioitavasti

Pihvikarjankasvattajien liitto ry

Tero Hosike, puheenjohtaja
tero.hosike@pihvikarjaliitto.fi

Suomen Highland Cattle Club ry

Tanja Kyckling, puheenjohtaja
pj@highlandcattle.fi

Luomuliitto ry

Susann Rännäri, toiminnanjohtaja
susann.rannari@luomuliitto.fi

Luonnonlaidunlihan tuottajat ry

Fredrik von Limburg Stirum, puheenjohtaja
info@luonnonlaidunlihantuottajat.fi